
Verejné knižnice na Hornom Považí v roku 2024

knižnice, štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie...

V priebehu rokov 2023, 2024 a 2025 si v mnohé naše knižnice pripomínajú 100. výročie svojho založenia. Verejné knižnice na Slovensku začali vznikať po prijatí Zákona o verejných knižniciach obecných č. 430/1919, a to prijatím uznesenia Národného zhromaždenia v Prahe. Tento zákon nariaďoval každému mestu a obci zriadiť svoju knižnicu. Na Slovensku sa uplatňovanie zákona oneskorilo a prvé verejné knižnice na našom území začali vznikať až v rokoch 1923, 1924 a 1925. Krajská knižnica v Žiline bola založená 15. októbra 1924 a v roku stého výročia svojho vzniku si toto výročie aj pripomenula. Informácie o vzniku knižníc nájdeme aj v miestnych kronikách a písomnosti dokladujúce ich vznik a prvé roky činnosti je možné vyhľadať aj v okresných archívoch. Niektorým knihovníkom našich knižníc sa podarilo nájsť veľmi zaujímavé informácie o založení a prvých rokoch činnosti ich miestnych knižníc.

Krajská knižnica v Žiline sa stala ústredím metodickkej činnosti pre knižnice v okrese Žilina a Bytča po prijatí Zákona č. 53/1959 o jednotnej sústave knižníc, odkedy archivuje aj dokumenty dokladujúce ich činnosť. Metodické oddelenie vtedy Okresnej knižnice v Žiline okrem metodického usmerňovania zabezpečovalo centrálny nákup kníh a periodík pre všetky verejné knižnice v okrese Žilina a Bytča. Knihy, ktoré priebežne vychádzali boli skatalogizované a následne distribuované do mestských a obecných knižníc obidvoch okresov. Okresná knižnica v Žiline do jednotlivých knižníc zabezpečovala vhodný mobiliár, zatiaľ čo samospráva financovala úhradu energií a personálne výdavky. Taktiež v tých obciach, kde knižnice doposiaľ služby neposkytovali alebo poskytovanie knižničných služieb prerušili, metodické oddelenie okresnej knižnice sa snažilo v spolupráci s vedením samosprávy činnosť knižníc „rozbehnúť“. Po získaní aktuálneho knižného fondu sa knižnice postupne stávali miestnymi centrami kultúry a vzdelávania. Najväčší rozmach a návštevnosť verejných knižníc bol zaznamenaný v 80. rokoch 20. storočia, v období, keď doba online informácií bola ešte ďaleko a potrebné zdroje informácií boli získavané z printových zdrojov. V tomto období boli knižnice centrom záujmu, počet návštevníkov i obrat knižničného fondu dosahoval strop. V obciach s vyšším počtom obyvateľov knihovníci pracovali na plný úväzok a knižnica bola pre čitateľov otvorená každý pracovný deň. Okrem pravidelne aktualizovaného knižničného fondu boli vo veľkej miere využívané aj periodiká – denná tlač

i odborné časopisy, ktoré ponúkali aktuálne informácie. Po nástupe internetu v 90. rokoch 20. storočia došlo k zásadnej zmene v získavaní informácií. V tomto období činnosť knižníc do veľkej miery ovplyvnili aj spoločenské zmeny, následkom čoho sa postupne prijímali nové nariadenia a zákony reflektujúce tieto skutočnosti. Pre činnosť knižníc mal zásadný vplyv Zákon č. 369/1990 o obecnom zriadení, kedy financovanie mestských a obecných knižníc prešlo pod samosprávu miest a obcí. Toto obdobie bolo poznačené nielen informačnou revolúciou, ale aj nedostatkom prostriedkov na financovanie knižníc zo strany samospráv, kedy dochádzalo ku kráteniu úväzku knihovníkov a nákup knižničných fondov bol minimálny.

V roku 2000 bol prijatý nový knižničný zákon č.183/2000 Z. z., ktorý reagoval na zmenené spoločenské podmienky. Nepriaznivú situáciu v obnove knižničných fondov pomohlo z časti riešiť Ministerstvo kultúry SR, ktoré podporovalo nákup kníh prostredníctvom grantov. Neskôr bol založený Fond na podporu umenia, ktorý okrem nákupu kníh poskytoval a v súčasnosti aj poskytuje grantové prostriedky na obnovu knižničnej infraštruktúry. Tieto prostriedky vo veľkej miere využili a v súčasnosti aj využívajú verejné knižnice v našom regióne, vďaka ktorým sa mnohé mestské a obecné knižnice v našom regióne obnovili. V období po „nežnej revolúcii“ zaniklo alebo knižničné služby prestalo poskytovať množstvo malých knižníc, hlavne v obciach, kde knižnica nemala potrebné zázemie. Kým začiatkom 90. rokov 20. storočia bolo v regióne Horného Považia evidovaných 65 mestských a obecných knižníc a jedna okresná knižnica s 24 pobočkami, v roku 2024 to bolo len 49 verejných knižníc (Krajská knižnica v Žiline, Mestská knižnica Žilina so šiestimi pobočkami a 47 mestských a obecných knižníc s piatimi pobočkami). V ostatných rokoch však môžeme sledovať nárast podpory knižníc zo strany samospráv, kde po vybudovaní základnej obecnej infraštruktúry dozrel čas aj na budovanie kultúrneho zázemia, a teda aj knižníc. Pre ďalšie prosperovanie našich knižníc je dôležitá ich neustála modernizácia, automatizácia, propagácia v online prostredí a poskytovanie knižničných služieb cez webové rozhranie. Pred nami preto stoja stále nové výzvy ako činnosť knižníc v našom regióne ďalej zlepšovať, modernizovať, skrášľovať a meniť na stále viac príťažlivé miesta. Inšpirovať sa môžeme aj mnohými obnovenými a modernými knižnicami v našom regióne.

Najlepšou knižnicou Horného Považia za rok 2024 sa stala Mestská knižnica Žilina

Mestská knižnica Žilina (alebo aj „eMKA“) vznikla v roku 2021 odčlenením šiestich pobočiek od Krajskej knižnice v Žiline. Jej zriaďovateľom sa stalo mesto Žilina. Najväčšia pobočka na sídlisku Vlčince nadviazala na činnosť krajskej knižnice zabezpečovaním knižnično-informačných služieb obyvateľom najväčšieho žilinského sídliska. Ďalších päť pobočiek pokračuje v poskytovaní knižničných služieb v mestských častiach – Hájik, Solinky, Bytčica, Strážov a Trnové. V ostatných rokoch sa mestská knižnica zmodernizovala a postupne obnovuje knižničný fond, ktorý má v súčasnosti 42 000 knižničných jednotiek všetkých žánrov. Knižnica predstavuje silnú oporu pre vzdelávanie a kultúrny rozvoj obyvateľov mesta a jej služby sú prístupné pre všetkých bez rozdielu. V súčasnosti má eMKA 2 700 čitateľov a tento vysoký počet je výzvou aj pre jej knihovníkov - pripravovať a realizovať pre svojich používateľov také aktivity, ktoré sú úzko spojené s ich predstavami a potrebami. Aj prostredie knižnice musí byť príjemné a zároveň inšpiratívne. Ak si knižnica a jej pobočky chcú udržať priazeň čitateľov, vedenie knižnice a jej kolektív musia hľadať aj mimorozpočtové prostriedky i spôsoby ako takéto prostredie vytvárať. O tom, že sa im to darí svedčí skutočnosť, že sa mestská knižnica a jej pobočky stali obľúbeným „miestom príbehov a stretnutí“, ktoré ročne navštívi 36 000 záujemcov.

Okrem aktivít zameraných na propagáciu kníh a čítania eMKA organizuje pestrú paletu ďalších činností. Napr. pre milovníkov hudby organizuje koncerty, pre tých, ktorí radi tvoria pripravuje kreatívne dielne, tí, ktorí radi čítajú sa môžu stretávať v čitateľskom klube a tí, ktorí sa radi hrajú, si môžu v knižnici zahrať spoločenské hry. Je tu priestor aj pre tých, ktorí radi tancujú, keďže môžu do knižnice prísť každú stredu večer, kedy sa „tancuje“ pod vedením skúsenej lektorky. Mestská knižnica Žilina ako informačná inštitúcia reaguje aj na aktuálne problémy a snaží sa bojovať s dezinformáciami a hoaxami prípravou podujatí s cieľom rozvoja a posilnenia kritického myslenia žiakov i študentov stredných škôl a rovnako aj seniorov, ktorí sú v tejto oblasti ohrozenou skupinou. Mladí ľudia sa v knižnici okrem vzdelávania môžu zúčastňovať zaujímavých neformálnych debát na aktuálne témy. Mimoriadne obľúbenými medzi deťmi a rodičmi sú

Kluby u eMKy – zážitkové čítania pre deti do 5 rokov, ktoré knihovníci organizujú nielen v centrálnej knižnici, ale aj v Dennom centre na Solinkách.

Mestská knižnica Žilina sa stala jednou z päťdesiatich knižníc SR, ktoré zabezpečujú prevádzku SmartLabov – inteligentných laboratórií vybavených modernou technikou /3D tlačiarne, plotrové a sublimačné tlačiarne, rôzne edukačné pomôcky a pod./, ktorých cieľom je prostredníctvom zážitkového vzdelávania zvyšovať záujem o vedu, výskum, inovácie a nové technológie. Garantom tejto aktivity je Centrum vedecko-technických informácií SR a tieto činnosti sú súčasťou Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030.

Za poskytovanie kvalitných knižnično-informačných služieb, realizáciu inšpiratívnych kultúrno-vzdelávacích aktivít pre obyvateľov mesta a získavanie mimorozpočtových zdrojov s cieľom zvyšovania úrovne knižničného prostredia mestskej knižnice a jej pobočiek Krajská knižnica v Žiline, ako metodické centrum knižníc na Hornom Považí, udelila eMK ocenenie **Najlepšia knižnica Horného Považia 2024**.

Tvorivý, fantáziou a pracovitosťou obdarený kolektív na čele s riaditeľkou Mgr. Beátou Tamašiovou konštatuje, že dopyt po kvalitných podujatiach je mimoriadne veľký a nie je možné z časových, priestorových i personálnych dôvodov uspokojiť všetky požiadavky čitateľov a obyvateľov mesta. A aké sú podľa riaditeľky mestskej knižnice plány a vízie kolektívu knihovníkov ocenej knižnice do budúcnosti? „Nezaspáť na vavrínoch. Rozširovať knižničný fond nielen o čitateľmi žiadané tituly, ale i o tie obsahovo hodnotné. Podujatiami podporovať čitateľskú gramotnosť, záujem o literatúru, rozvíjať detskú fantáziu, prinášať aktuálne témy, obohacovať kultúrny a komunitný život. A predovšetkým vytvárať bezpečný priestor, kde môžu čitatelia a návštevníci tráviť svoj voľný čas“.

Najlepšia knižnica Horného Považia 2024

Mestskej knižnici Žilina

za poskytovanie kvalitných knižnično-informačných služieb, realizáciu inšpiratívnych kultúrno vzdelávacích aktivít pre obyvateľov mesta Žilina a získavanie mimorozpočtových zdrojov s cieľom zvyšovania úrovne knižničného prostredia a kvality služieb mestskej knižnice a jej pobočiek.

V Žiline 07. 04. 2025

Mgr. Katarína Šušolliková, riaditeľka

Obrázok 1: Najlepšia knižnica Horného Považia 2024 – ocenenie odovzdané Mestskej knižnici Žilina v apríli 2025.

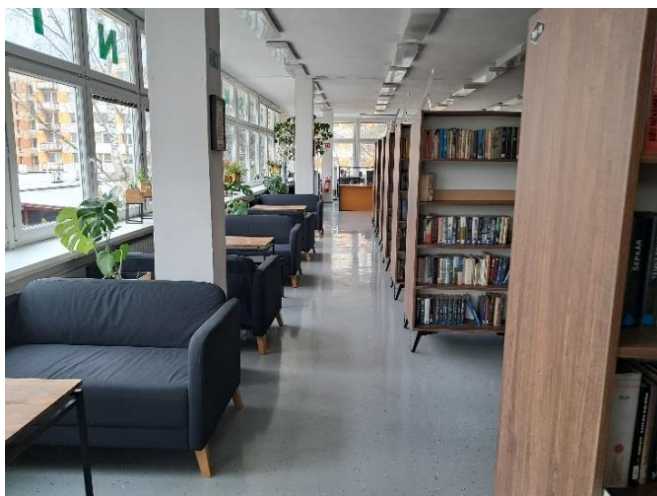
Obrázok 2: Ocenený kolektív Mestskej knižnice Žilina: (zľava) Monika Antolíková, Daniela Paulďurová, Beáta Tamašiová, riaditeľka, Eva Myjavcová, Katarína Šušolliková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline a Peter Fiabáne, primátor mesta Žilina).

Obrázok 3: Centrálny priestor obnovej Mestskej knižnice Žilina (Vlčince, Ul. Sv. Cyrila a Metoda), kde sú realizované kultúrne, výchovno-vzdelávacie i zábavné podujatia pre deti i dospelých.

Obrázok 4: Oddelenie pre deti a mládež Mestskej knižnice Žilina s interaktívnou stenou „Svet pod zemou“ (v pozadí)

Obrázok 5: Zmodernizované oddelenie beletrie s oddychovou zónou

Obrázok 6: Priestor Mestskej knižnice Žilina ponúka oddych i zábavu.

Naj knihovníčkou Horného Považia za rok 2024 sa stala Ing. Vierka Majerčíková, knihovníčka Obecnej knižnice v Tepličke nad Váhom

V dnešnej modernej a technologicky vyspelej dobe by sa mohlo zdať, že tradičné knižnice už nie sú navštevované, nie sú potrebné a sú záťažou pre miestnu samosprávu. Opak je pravdou. Obec, ktorá vytvorí pre činnosť miestnej knižnice potrebné zázemie, vybaví knižnicu vkusným interiérovým nábytkom, zabezpečí technické vybavenie a vyčlení prostriedky na pravidelnú obnovu knižničného fondu, vytvorí základ pre dobrú a funkčnú obecnú knižnicu, ktorá môže byť „pulzujúcim miestom“, kde sa ľudia stretávajú a nadväzujú sociálny kontakt, kde sa vzdelávajú i oddychujú a kde deti môžu zažívať čarovný a fantastický svet plný príbehov a rozprávok. Ak obec pre činnosť knižnice vytvorí potrebné zázemie, je už „len“ na knihovníkovi ako dokáže podporu samosprávy pretaviť do poskytovania kvalitných knižnično-informačných služieb, ktoré občanom prinášajú úžitok, oddych i potešenie.

Prikladom funkčnej obecnej kultúrnej inštitúcie, ktorá si zachovala priazeň obyvateľov, je **Obecná knižnica v Tepličke nad Váhom**. Historický priestor v centre obce, kde bola knižnica presťahovaná, má osobitné čaro, ktoré umocňuje vkusný knižničný mobiliár. Knižničné činnosti boli zautomatizované a knižničný fond bol vložený do elektronickej databázy, ktorá je pre záujemcov prístupná aj online. Knižničný fond je pravidelne aktualizovaný, keď ročne do knižnice pribudne viac ako 200 nových kníh. Počet čitateľov a výpožičiek sa každým rokom zvyšuje. Knižnica, ktorá je úzko prepojená s obyvateľmi a ich potrebami, pravidelne pripravuje zaujímavé podujatia - besedy, tvorivé dielne, koncerty, prednášky, prezentácie, niektoré aj v spolupráci s miestnymi klubmi a združeniami. Do knižnice sú pozývané známe osobnosti – spisovatelia, prekladatelia, cestovatelia..., ktoré rozprávajú o sebe, o svojich literárnych aktivitách a cestovateľských zážitkoch. Knižnica sa pravidelne zapája do rôznych celoslovenských súťaží zameraných na podporu čítania a literatúry. Všetky aktivity plánuje, organizačne zabezpečuje a s nadšením organizuje a propaguje knihovníčka Ing. Vierka Majerčíková. Krajská knižnica v Žiline, ako metodické centrum pre verejné knižnice na Hornom Považí, sa preto rozhodla knihovníčku oceniť udelením titulu Najlepšia knihovníčka Horného Považia 2024. Spokojnosť obyvateľov s knižničnými službami teší aj

zriaďovateľa. Ved' podporovať kultúru čítania v inšpiratívnom prostredí, ktorá ľudí obohacuje i spája, je jedným z jeho najdôležitejších úloh i cieľov.

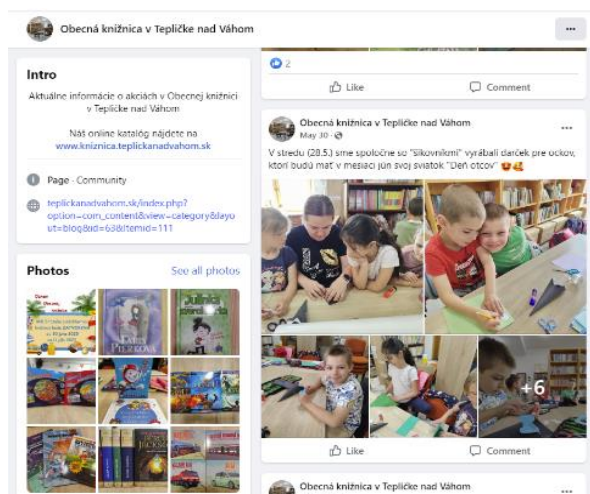
Obrázok 7: Najlepšia knihovnička Horného Považia 2024 – ocenenie odovzdané Ing. Vierke Majerčíkovej v apríli 2025.

Obrázok 8: Ocenenie knihovničky Vierke Majerčíkovej (v strede) za Krajskú knižnicu v Žiline odovzdala Božena Sobolová (vľavo), metodička pre mestské a obecné knižnice. Prácu knihovničky ocenil aj starosta obce Teplice nad Váhom Viliam Mrázik.

Obrázok 9: Obecná knižnica sa nachádza v reprezentačných priestoroch Obecného domu v Tepličke nad Váhom. Na fotografii knihovníčka Viera Majerčíková pri poskytovaní knižničných služieb.

Obrázok 10: Aktivity Obcej knižnice v Tepličke nad Váhom sú prezentované a propagované aj na sociálnych sieťach, kde má knižnica svoj profil.

Predstavujeme Vám

tri knihovníčky z troch knižníc, ktorých prácu ocenilo vedenie Krajskej knižnice v Žiline:

Máriu Štrbovú z Kľačov

Alenu Cingelovú z Terchovej

Ľudmilu Kamasovú z Hradnej

Robiť v knižnici je pre nich poslanie i záľuba zároveň, inak by vo svojej knižnici nevydržali pracovať viac ako 30 rokov. Ich rukami prešli dve generácie čitateľov... Poznajú časy, keď sa v knižnici nezatvárali dvere a keď knižnice „praskali vo švíkoch“. Zažili viaceré sťahovania a pod ich rukami sa knižnice skrášľovali a menili k lepšiemu. Aj vďaka ich zodpovednému prístupu ku svojej práci knižnice v ich obciach poskytujú služby bez prerušenia viac ako tri desaťročia. Knižnice v Terchovej, Kľačoch i Hradnej plnia aj **komunitné funkcie**, to znamená, že okrem požičiavania kníh sú miestom stretávania sa, realizácie rôznych spoločenských aktivít i miestom zábavy. Knižnice sú miestom, ktoré robí život krajším a bohatším, a pritom nemusí ísť len o knihy a literatúru. V knižnici v Kľačoch vytvára pani Mária Štrbová priestor na stretávanie sa a príjemné posedenie pre seniorov, v Terchovej pani Alena Cingelová dáva šancu a priestor členom farského spoločenstva, aby v knižnici strávili príjemné chvíle a pani Ľudmila Kamasová zo Súľova-Hradnej v knižnici zorganizuje ročne viac ako 50 tvorivých dielní a zábavných tvorivých stretnutí pre deti, ktoré nemusia tráviť svoj voľný čas pri televízii, počítači alebo mobile. Ročné obdobia – jar, leto, jesenné i zimné a tiež mnohé online inšpirácie sú možnosťou a príležitosťou pre deti, aby si sami vyrobili rôzne dekoračné a darčkové predmety, ktorými urobia radosť nielen sebe, ale aj iným. **Komunitné knižnice v Terchovej, Kľačoch a Hradnej** reagujú na potreby a záujmy obyvateľov svojich obcí a jej rôznych záujmových združení a komunít. Všetky tri knihovníčky a ich aktivity pomáhajú rozvíjať miestnu kultúru, vzdelávanie, čitateľskú a informačnú gramotnosť, dobré vzťahy a súžitie ľudí tam, kde pôsobia. Kolegyniam knihovníčkam - Márii Štrbovej, Alene

Cingelovej i Ludmile Kamasovej prajeme do ďalších rokov ich života i knižníckej práce veľa zdravia, energie, tvorivých nápadov a síl pri správe „svojich“ knižníc.

Obrázok 11: Mária Štrbová z Obecnej knižnice v Kľačoch po prevzatí ocenenia udelenom Krajskou knižnicou v Žiline. Dlhoročnú aktívnu prácu knižníčky ocenil aj starosta obce Kľače Jozef Jánošík.

Obrázok 12: Alena Cingelová – zaslúžilá knižníčka z Obecnej knižnice v Terchovej pri realizácii výpožičných služieb. Knižnica sa nachádza v nových priestoroch v nadstavbe multifunkčného objektu v centre obce, kde sa nachádza aj Terchovská galéria umenia. V ostatných rokoch bolo v knižnici kompletne obnovené regálové vybavenie, klubové sedenie

i centrálny výpožičný pult. V priestore knižnice bolo vybudované aj detské oddelenie a relaxačná zóna. V súčasnosti v knižnici prebieha automatizácia knižničných činností.

Obrázok 13: Ľudmila Kamasová – dlhoročná kreatívna knihovníčka Obecnej knižnice v Súľove-Hradnej, pobočka Hradná (piata – horný rad zľava) so „svojimi“ deťmi a ich ručnými prácami, vytvorenými v tvorivých dielňach, ktoré v pravidelných týždňových intervaloch pripravuje v knižnici alebo a v kultúrnom dome. S deťmi pravidelne pripravuje aj slávnostné vianočné besiedky s programom pre obyvateľov Hradnej (foto archív Obecnej knižnice v Hradnej).

Od založenia prvej verejnej knižnice v meste Žilina uplynulo 100 rokov

V roku 2024 uplynulo 100 rokov od vzniku mestskej verejnej knižnice v Žiline, ktorá bola založená po prijatí prvého knižničného Zákona č. 430 o verejných obecných knižniciach schváleného v Národnom zhromaždení v Prahe v roku 1919. Ten ukladal mestám a obciam povinnosť z obecných prostriedkov založiť a udržiavať verejnú knižnicu. Vzhľadom na absenciu vykonávacej vyhlášky sa knižnícky zákon začal na Slovensku uplatňovať neskôr. V Žiline Rada mesta na základe návrhu knižníckej komisie 15. októbra 1924 zriadila pri zasadačej sieni Mestského domu „*požičovňu kníh*“, a poverila profesora štátnej reálky Raymunda Žižku, aby vykonával knižnícke činnosti. V tom čase mala Žilina 12 000 obyvateľov a rozpočet na celoročnú činnosť knižnice bol 18 000 korún, čo predstavovalo 0,66 halierov na obyvateľa. Čitateľ platil zápisné jednu korunu a knižnica bola otvorená 1 hodinu denne od 18. do 19. hodiny. Za prvý rok pôsobenia knižnica dosiahla 5 040 výpožičiek a jej fond sa rozrástol na 730 kníh. Od marca 1927 pribudla čítareň s dennou návštevnosťou od 30 do 70 čitateľov. O štyri roky neskôr začal v knižnici pôsobiť prvý profesionálny knihovník - robotnícky básnik a publicista Andrej Hvizdák Podlučinský. Následne ťažké vojnové a povojnové roky negatívne ovplyvnili činnosť verejnej knižnice. V roku 1952 sa Rada Krajského národného výboru v Žiline uzniesla zriaďiť Krajskú ľudovú knižnicu, ktorá svoju činnosť rozvíjala v Hoteli Slovan. Tu v roku 1955 získala vhodné priestory a tu začala aj jej novodobá história. Za prvý rok činnosti v nových priestoroch krajská knižnica s takmer 22 tisíc zväzkami kníh evidovala viac ako 3 000 čitateľov. Knižnica disponovala rozsiahlou fonotékou vďaka ktorej mohla hrať čitateľom na želanie. Dospelí čitatelia a mládež mali samostatné čítarne, z ktorých niektoré boli otvorené až do 20. hodiny. Bola tu rozhlasová ústredňa s prepojením do všetkých miestností, prostredníctvom ktorej knihovníci pravidelne oboznamovali čitateľov s knižnými novinkami. Okrem toho sa Krajská ľudová knižnica po metodickej stránke starala o okresné knižnice vo vtedajších 16-ich okresoch. Za vzornú prácu v roku 1957 Povereníctvo školstva a kultúry v rámci celoštátnej súťaže „Budujeme vzornú ľudovú knižnicu“ udelilo Krajskej ľudovej knižnici v Žiline čestné uznanie a titul „Vzorná ľudová knižnica“. Toto ocenenie knižnica opäť

získala už ako okresná o ďalších päť rokov. Podľa potreby na území mesta postupne vznikali pobočky, z ktorých najznámejšia bola na Studničkách, kde bola k dispozícii hudobná skriňa, fonotéka a televízia. Najmä večerné televízne vysielania boli hojne navštevované, pretože televíznym prijímačom bolo v tom období vybavených iba málo domácností. Čítareň knižnice na Studničkách bola v tomto období otvorená denne až do 22.00 hodiny.

V roku 1960 sa knižnica stala okresnou knižnicou, avšak načas vykonávala aj krajské funkcie. V súlade s novým knižničným Zákonom č. 53/1959 o jednotnej sústave knižníc sa okresná knižnica stala ústredím metodologickej, bibliografickej a informačnej činnosti, ako aj medziknižničnej výpožičnej služby pre knižnice v celom okrese. Jedna z centrálnych pobočiek knižnice – Ústredie - určitý čas sídlila v Hoteli Astória a neskôr aj v Považskej galérii umenia. Podľa potrieb obyvateľov mesta a postupnou integráciou samostatných obcí k Žiline vznikali, ale aj zanikali ďalšie pobočky knižnice. V roku 1975 ich bolo 24 a najväčšou sa stala pobočka na novom sídlisku Vlčince. Tá mala výnimočné postavenie, keď ako tretia na Slovensku začala v roku 1975 sprístupňovať hudobné fondy, ktoré sprístupňovalo novovybudované hudobné oddelenie. Na ďalšom veľkom žilinskom sídlisku Hliny bolo otvorené detské oddelenie, o ktoré bol veľký záujem aj zo strany žilinských základných škôl. Odborné pracoviská a ďalšie pobočky boli rozmiestnené po celom meste, a to v nájomných priestoroch. V roku 1994 sa vtedajšej riaditeľke Márii Balkóciovej podarilo pre účely knižnice získať novopostavenú dvojpodlažnú predajňu nábytku na Bernolákovej ulici a následne v roku 1995 sa žilinskí knihovníci mohli sťahovať do vytvorenej centrálnej knižnice, kde boli zriadené aj všetky odborné pracoviská. V tom čase okresná knižnica patrila do zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR. Postupne z účelových prostriedkov zriaďovateľa sa za plnej prevádzky uskutočnila debarierizácia objektu, vďaka ktorej sa knižnica stala prvým kultúrnym objektom v Žiline prístupným aj imobilným občanom. V ďalších rokoch bola uskutočnená realizácia nadstavby budovy, ktorú si vyžiadal havarijný stav strechy, čím vzniklo ďalšie nadzemné podlažie, kde bolo zriadené detské oddelenie, odborné oddelenia a priestory na realizáciu kolektívnych podujatí. V roku 1997 po období pôsobenia v Severopovažskom kultúrnom centre knižnica získala právnu subjektivitu ako Krajská štátna knižnica v Žiline. Od roku 2002 sa jej zriaďovateľom stal

Žilinský samosprávny kraj a v roku 2008 sa knižnica premenovala na Krajskú knižnicu v Žiline. Vďaka ústretovosti zriaďovateľa a grantovým zdrojom sa v súčasnosti knižnica modernizuje a pretvára na moderný, multifunkčný a používateľsky príjemný priestor, do ktorého návštevníci už zďaleka neprichádzajú len za knihami. V roku 2018 sa zrekonštruovalo vrchné poschodie slúžiace deťom a tiež vzdelávacím a voľnočasovým aktivitám. Zatiaľ najnáročnejšou fázou rekonštrukcie prešlo v roku 2020 vstupné podlažie s centrálnym výpožičným pultom, úsekom krásnej literatúry a literárnym parkom. V marci 2024 bola ukončená rekonštrukcia stredného podlažia, kedy bolo pre návštevníkov knižnice vytvorené príjemne a používateľsky prívetivé prostredie, kde je k dispozícii odborná literatúra, čítarne a odborná študovňa. Za ostatných 6 rokov boli v krajskej knižnici zrealizované rekonštrukcie prízemí i obidvoch poschodí za viac ako 800 000 eur. K premene knižnice významným dielom prispel aj Fond na podporu umenia. Vo svojom vývoji knižnica prechádzala rôznymi, častokrát aj náročnými obdobiami, kým získala súčasnú podobu. No vždy počas svojej existencie sa radila medzi popredné knižnice knižničného systému Slovenskej republiky. Svedčí o tom aj významné ocenenie, ktoré jej udelilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky: „Knižnica roka 2020“.

V súčasnosti Krajská knižnica v Žiline eviduje ročne viac ako 12 600 registrovaných používateľov a takmer 130 tisíc návštevníkov. Pre školské kolektívy i verejnosť ročne pripravuje viac ako 1 000 podujatí a vzdelávacích aktivít, medzi ktoré najčastejšie patria besedy, tvorivé dielne, počítačové a programovacie kurzy, jazykové kurzy, tréningy pamäti a mnohé ďalšie. V súčasnosti vytvára komunitný kreatívny priestor SmartLab, v ktorom sprístupňuje šijacie a vyšívacie stroje, 3D a sublimačné tlačiarne, vypaľovačky a v blízkej dobe pribudnú aj ďalšie smart zariadenia. Krajská knižnica v Žiline je jednou z najnavštevovanejších kultúrnych inštitúcií Žilinského samosprávneho kraja, ktorú navštevujú nielen obyvatelia Žiliny, ale aj celého regiónu Horného Považia i celého kraja. Počtom návštevníkov sa radí medzi najnavštevovanejšie verejné knižnice na Slovensku.

Obrázok 14: Centrálny výpožičný pult vo vstupnej časti Krajskej knižnice v Žiline.

Obrázok 15: Krajská knižnica v Žiline ročne zorganizuje viac ako 1000 kultúrno-spoločenských a vzdelávacích podujatí pre deti aj dospelých. Na fotografii účastníci šachového klubu, ktorý sa v knižnici pravidelne stretávajú pod vedením šachovej trénerky Dany Vanekovej.

Obrázok 16: Detské oddelenie nachádzajúce sa na 2. poschodí.

Obrázok 17: Zrekonštruované oddelenie náučnej literatúry na 1. poschodí.

Čo deti radi čítajú....

Obrázok 18: Najobľúbenejšie detské knihy, ktoré si radi požičiavajú detskí čitatelia v Krajskej knižnici v Žiline.

Kynnej, Jef - Denník odvážneho bojka - knižná séria opisuje vtipné a často práve nie najšťastnejšie zážitky stredoškólačka Grega Heffleyho, ktorý sa snaží prežiť dospelévanie a zostať v kolektíve obľúbený.

Simon, Francesca - Grázlik Gabo - príbehy sú o chlapcovi so sklonom k zlému správaniu a vymýšľaniu si kadejakých podivných plánov, ktorými neustále naruša pokojný život nielen svojej rodiny, ale aj učiteľov.

Blabon, Aaron - Smradi - ide o knižnú sériu o smradľavých dobrodružstvách a huncútstvách zvierat žijúcich v Smradľavom meste, v ktorom každé zviera má svoj špecifický a zvyčajne poriadne silný zá(pach).

MacDonald, Andrew a Wood, Ben - Holubia agentúra - ide o obľúbenú sériu detských kníh o skupine holubov riešiacich rôzne záhady a zločiny. Vďaka svojim špeciálnym špiónážnym schopnostiam sú postrachom všetkých gangstrov.

Knihy Davida Walliamsa sú plné vtipu a absurdity, no súčasne sa v ich jadre skrývajú dôležité posolstvá. Často sa dotýkajú tém ako priateľstvo, prijatie

inými, odvaha a snaha prekonať strach. Ukazujú, že aj tí najzvláštnejší a najosamelejší ľudia môžu nájsť vo svete svoje miesto.

Knihy Roalda Dahla sú o deťoch, ktoré sa stretávajú s čudnými, často krutými dospelými, ale vďaka svojej fantázii a odvahe nakoniec dokážu zvíťaziť. Dahlove príbehy nie sú len rozprávky o boji dobra a zla. Sú často plné čierneho humoru, fantastických prvkov a bizarných situácií, aj preto sú medzi detskými čitateľmi také obľúbené.

Peirce, Lincoln - príbehy zo série **Nate, veľký frajer** sa točia okolo života jedenásťročného chlapca Nata Wrighta, ktorý verí, že je predurčený k tomu, aby dokázal veľké veci, čím sa často dostáva do vtipných problémov doma aj v škole a jeho život sa neraz mení na jednu veľkú katastrofu.

Kardošová, Katarína - Knižná séria Traja kamaráti od slovenskej autorky Kataríny Kardošovej rozpráva o dobrodružstvách troch detských kamarátov (Maťo, Kubo a Lenka) z Banskej Štiavnice, ktorí riešia záhady, hľadajú poklady, odhaľujú tajomstvá starých domov, pomáhajú zvieratám a spoločne prežívajú rôzne vtipné a napínavé situácie.

Pichon, Liz - **Tom Gates** - život jedenásťročného chlapca Toma Gatesa je plný vtipných príhod, výziev a komických situácií, ktoré si zapisuje a kreslí do svojho zošita. Okrem iného je aj veľký fanúšik kapely Dogzombies a majster v hľadaní výhovoriek na odkladanie domácich úloh.

Knižná séria Sherlock Holmes pre deti obsahuje príbehy slávneho detektíva a jeho verného priateľa Dr. Watsona, ktorí riešia záhadné prípady pre mladých čitateľov. Pomáhajú deťom pri hľadaní stratených vecí alebo odhaľovaní menších zločinov. Mladí čitatelia sa zvyčajne stávajú súčasťou vyšetrovania.

Zvierací záchranári - knižná séria sleduje dobrodružstvá dvoch kamarátov, Laury a Maxa, ktorí pomáhajú zvieratám v núdzi. V každej knihe sa Laura a Max stretnú s novým zvieratkom v nebezpečenstve – ježko psík, mačička, sova, veverička alebo opustený vtáčik.

Zvieratká z kúzelného lesa (Small) - hlavnými postavami sú rôzne zvieratká, napr. zajačík, líška, ježko alebo medvedík, ktoré spoločne objavujú krásy a tajomstvá svojho domova. Les je pre nich plný magických miest, záhadných zvukov a nových výziev. Spoločne riešia rôzne problémy,

prekonávajú strach a objavujú silu vzájomnej pomoci. Príbehy nie sú len o dobrodružstvách, ale aj o dôležitých životných lekciách.

Štelbaská, Silvia – knižná séria **Zvieracia stanica** je o skupine zvieratiek, ktoré žijú v opustenom dome, starajú sa o seba a zažívajú rôzne dobrodružstvá. Hlavnými hrdinami príbehov sú kocúr Fillo, mačka Fialka, psík Bubi a králik Vili. Spoločne obývajú opustený dom, ktorý si prerobia na svoj vlastný domov – zvieraciu stanicu.

Brezina, Thomas C. Knihy zo série **Tigrí tím** sú plné napätia, záhad, tajomných miest a nečakaných zvrátov, ktoré rieši trojica hlavných hrdinov: Bea – odvážne a inteligentné dievča, Luk – technický génius a Patrik - športovec a veľký dobrodruh. Každá kniha rieši nový prípad, viacero z nich sa odohráva v exotickom prostredí.

Fond na podporu umenia a verejné knižnice

Zoznam knižníc v okrese Žilina a Bytča, ktoré získali finančné prostriedky na akvizíciu knižničného fondu v roku 2024 z Fondu na podporu umenia <https://www.fpu.sk/sk/>)

Knižnica	Akvizícia (nákup kníh)
Belá	1500 €
Bytča	4 000 €
Dlhé Pole	1 200
Fačkov	1 000€
Jablonové	1 000 €
Jasenové	1000 €
Konská	1 500 €
Kotešová	1 100 €
Kunerad	1 000 €
Lietava	1 000 €
Lietavská Lúčka	1100 €
Maršová Rašov	1 000 €
Predmier	1 000 €
Porúbka	1 300 €
Rajec	2 000 €
Rosina	1 000 €
Štiavnik	1 000 €
Terchová	1 600 €
Turie	2 000 €
Varín	1 500 €
Veľké Rovné	1 300 €
Zbyňov	1 000 €
Mestská knižnica Žilina	5 000 €

Plnenie vybraných metodických štandardov verejnými knižnicami okresu Bytča a Žilina v roku 2024

Metodické usmernenie MK SR na určenie štandardov pre verejné knižnice bolo vydané s cieľom určenia a zabezpečenia kvantitatívnych a kvalitatívnych podmienok poskytovania knižnično-informačných služieb verejnými knižnicami a optimálneho využitia verejných zdrojov poskytovaných zriaďovateľmi verejných knižníc. Kompletné znenie metodického usmernenia:

https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/standard-pre-verejne-kniznice_01092020.pdf

P. č.	Názov obce/mesta	Budovanie knižnič fondy (nákup na 1 obyv. € ,r.2024)			Vynaložené finančné prostriedky na nákup KF	Počet obyvateľov	Počet používateľov	Percento používateľov z počtu obyvateľov		Vzdelávacie, kultúrne a komunitné podujatia		
		štandard	skutočnosť	%				štandard	skutočnosť	štandard	skutočnosť	%
1.	Bytča	1	0,81	81	9 388	11 644	1 429	13	12	300	88	29
2.	Hvozdnica	0,8	0,06	7	69	1 237	5	8	0,4	8	1	13
3.	Jablonové	0,8	1,45	182	1 300	895	117	8	13	6	14	233
4.	Kolárovice	0,8	0,00	0	0	1 787	10	8	1	8	0	0
5.	Kotešová	0,8	0,43	54	1 000	2 330	77	10	3	20	0	0
6.	Maršová-Rašov	0,8	0,00	0	0	1 063	60	8	6	8	2	25
7.	Petrovice	0,8	0,24	30	399	1 669	37	8	2	8	0	0
8.	Predmier	0,8	1,38	172	1 882	1 366	101	8	7	8	12	150
9.	Súľov-Hradná	0,8	0,20	25	200	1 006	65	8	6	6	68	1133
10.	Štiavnik	0,8	0,25	32	1 000	3 923	70	12	2	6	6	100
11.	Veľké Rovné	0,8	0,30	35	1013	3 580	145	12	4	50	14	28

P. č.	Názov obce/mesta	Budovanie knižničného fondu a informačných zdrojov (priemerná suma na nákup KJ na 1 obyvateľa v € v kalendárnom roku 2024)			Vynaložené finančné prostriedky na nákup KF (od zriaďovateľa, FPU, sponzora a iných)	Počet obyvateľov	Počet používateľov	Percento používateľov z počtu obyvateľov			Vzdelávacie, kultúrne a komunitné podujatia		
		štandard	skutočnosť	%				štandard	skutočnosť	%	štandard	skutočnosť	%
1.	Belá	0,8	0,55	68	1 784	3 265	319	12	9,8	81	50	11	22
2.	Bitarová	0,8	0,00	0	0	903	9	8	1,0	12	6	0	0
3.	Brezany - stagnuje	0,8	0,00	0	0	693	0	8	0,0	0	6	0	0
4.	Divina	0,8	0,00	0	0	2 445	16	10	0,7	7	20	0	0
5.	Divinka-Lalinok	0,8	0,03	4	31	1 000	17	8	1,7	21	8	0	0
6.	Dlhé Pole	0,8	0,00	0	0	1 933	100	8	5,2	65	8	30	375
7.	Dolná Tižina	0,8	0,00	0	0	1 508	64	8	4,2	53	8	1	13
8.	Ďurčiná	0,8	0,00	0	0	1 075	6	8	0,6	7	8	0	0
9.	Fačkov	0,8	1,72	215	1 153	669	30	8	4,5	56	6	0	0
10.	Gbeľany	0,8	0,99	123	1 565	1 586	74	8	4,7	58	8	1	13
11.	Horný Hričov	0,8	0,38	47	333	884	33	8	3,7	47	6	1	17
12.	Hričovské Podhr.	0,8	0,00	0	0	346	3	8	0,9	11	4	0	0
13.	Jasenové	0,8	2,00	250	1 215	608	51	8	8,4	105	6	4	67
14.	Kľače	0,8	0,30	38	131	436	26	8	6,0	75	4	0	0
15.	Konská	0,8	1,52	189	2 538	1 675	159	8	9,5	119	8	4	50
16.	Kunerad	0,8	0,94	117	1 071	1 142	122	8	10,7	134	8	2	25
17.	Krasňany	0,8	0,26	32	425	1 642	235	8	14,3	179	8	20	250
18.	Lietava	0,8	0,87	108	1 500	1 729	99	8	5,7	72	8	1	13
19.	Lietavská Lúčka	0,8	0,66	83	1 249	1 880	154	8	8,2	102	8	13	163
20.	Lietavská Svinná	0,8	0,13	16	143	1 098	30	8	2,7	34	8	0	0
21.	Babkov pob.	0,8	0,23	28	143	632	10	8	1,6	20	6	0	0
22.	Lysica	0,8	0,64	80	577	900	118	8	13,1	164	6	10	167
23.	Malá Čierna	0,8	0,00	0	0	335	5	8	1,5	19	4	0	0
24.	Mojš - stagnuje	0,8	0,00	0	0	1 485	0	8	0,0	0	8	0	0
25.	Nededza	0,8	0,20	25	214	1 079	47	8	4,4	54	8	1	13
26.	Paština Závada	0,8	0,08	10	20	260	5	8	1,9	24	4	0	0
27.	Porúbka	0,8	2,77	347	1 450	523	50	8	9,6	120	6	0	0
28.	Rajec	1	0,53	53	3 012	5 711	450	12	7,9	66	150	38	25
29.	Rajecká Lesná	0,8	0,04	5	51	1 195	51	8	4,3	53	8	0	0
30.	Rajecké Teplice	1	0,00	0	0	2 836	217	12	7,7	64	50	0	0
31.	Rosina	0,8	0,34	43	1 149	3 377	54	12	1,6	13	50	4	8
32.	Stránske	0,8	0,39	48	368	949	96	8	10,1	126	6	6	100
33.	Strečno	0,8	0,50	63	1 300	2 577	216	8	8,4	105	20	10	50
34.	Teplička n.Váhom	0,8	0,51	64	2 242	4 392	408	12	9,3	77	50	39	78
35.	Terchová	0,8	0,56	70	2 198	3 940	227	12	5,8	48	50	9	18
36.	Turie	0,8	1,18	148	2 541	2 147	120	12	5,6	47	20	18	90
37.	Varín	0,8	1,00	125	3 897	3 884	448	12	11,5	96	50	25	50
38.	Zbyňov	0,8	0,00	0	0	890	0	8	0,0	0	6	0	0
39.	Žilina - MsK	1	0,14	14	11 288	80 358	2 699	8	3,4	42	300	532	177

Názov: **Verejné knižnice na Hornom Považí v roku 2024:** knižnice, štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie...

Zostavila a príspevky spracovala: Mgr. Božena Sobolová a PhDr. Miloš Zvrškovec. Príspevok o histórii Krajskej knižnice v Žiline bol prevzatý z publikácie: Krajská knižnica v Žiline 100 : pamätnica k 100. výročiu vzniku prvej verejnej knižnice v Žiline, ktorú vydala Krajská knižnica v Žiline v roku 2024.

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková,
riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Grafická úprava: Mgr. Martina Zubčeková

Štatistické údaje knižníc boli zverejnené so súhlasom zriaďovateľov knižníc miest a obcí okresu Žilina a Bytča

Vydavateľ: Krajská knižnica v Žiline

Počet strán: 24

Náklad: 60 ks

Rok vydania: 2025

Fotografie: archív Krajskej knižnice v Žiline, archív Obecnej knižnice v Súľove-Hradnej